

Mübariz ABDULLAYEV

1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecədə Bakıda imperiya qüvvələrinin törətdikləri qanlı hadisələrin üstündən illər ötdükdən sonra baş verənlərlə bağlı daha dəqiq və obyektiv baxış bucağı formalaşmış. Aparılan istintaq tədbirlərindən, həmçinin şahid ifadələrindən o nəticə hasil olur ki, şaxtılı qış gecəsində insanların ən adi humanizm normaları belə gözənlənmədən ağır texnikadan atəşə tutulması, heç kəsə aman verilməməsi əvvəlcədən hazırlanan ssenarinin tərkib hissəsi olub.

66 min hərbiçinin əvvəlcədən Bakıya gətirilməsi gizli mətləblərdən xəbər verirdi

İmperiya qüvvələrinin Bakıda törətdikləri qırğınları sadəcə bir gecənin faciəsi kimi dəyərləndirmək doğru olmazdı. 1990-cı il yanvarın ortalarında SSRİ müdafiə və daxili işlər nazirliklərinin, habelə başqa xüsusi təyinatlı hərbi birləşmələrin 66 min nəfərdən çox əsgər və zabiti Bakı şəhərinə gətirilərək Qala və "Nasoslu" aerodromlarında, Respublika stadionunda, Salyan qışlasında (kazarmasında) yerləşdirilmişdi. O da təkzibolunmaz faktdır ki, Azərbaycana göndərilən ordu hissələrinin tərkibinə Stavropoldan, Rostovdan, Krasnodardan səfərbər edilmiş erməni əsilli zabiti və əsgərlər, həmçinin hərbi məktəblərdə təhsil alan erməni kursantları da cəlb edilmişdi.

Bütün bunlar məkrli mətləblərdən xəbər verirdi. "Mülki və siyasi hüquqlar haqqında" 1966-cı il Beynəlxalq Aktın birinci bəndinə əsasən, fəvqəladə vəziyyətin tətbiqi və müddətləri barədə müvafiq fərman imzalandığı andan bu barədə əhaliyə rəsmi xəbərdarlıq edilməlidir. Lakin Bakıda fəvqəladə vəziyyətin yanvarın 20-də saat 00-da tətbiq edilməsinə baxmayaraq, qoşun hissələri yanvarın 19-da saat 21-dən etibarən ilk olaraq Türkan-Qala tərəfdən şəhərə yeridildi. "Bakı əməliyyatı"na rəhbərliyi birbaşa SSRİ müdafiə naziri Dmitri Yazov, SSRİ daxili işlər naziri

Vadim Bakatin, SSRİ DTK sədrinin müavini Filip Babkov həyata keçirirdilər. Fəvqəladə vəziyyətin tətbiqi əhaliyə elan olunanaqədər hərbi qulluqçular 82 nəfəri aманsızcasına qətlə yetirmiş, 20 nəfəri ölümcül yaralamışdılar. Kütləvi insan qırğını törədildikdən sonra - yəni 20 yanvar 1990-cı il səhər saat 5.30-da radio vasitəsilə Bakı şəhər komendantı V.Dubinyak fəvqəladə vəziyyət tətbiq edildiyi barədə rəsmi məlumatı efirə verdi. Halbuki, yanvarın 20-də saat 00-dan başlanmış hərbi əməliyyatlarda tanklardan və müxtəlif təyinatlı zirehli döyüş maşınlarından istifadə edilmiş, Xəzər Hərbi Donan-

rin yerləşdirilməsinə xüsusi önəm verilməsi təsadüfi sayıla bilərdimi? Ən nəhayət, nə üçün fəvqəladə vəziyyətin elan olunması barədə məlumat Bakıda məlum qırğınlar törədildikdən bir neçə saat sonra verildi? 20 Yanvar faciəsinin əsl mahiyyəti bu kimi sualların cavabında gizlənilir.

İstintaq da təsdiqlədi ki...

Hadisələri dəyərləndirən ekspertlər də qan yaddaşımıza çevrilən 20 Yanvar faciəsinin imperiya mərkəzində məqsədyönlü şəkildə konturları əvvəlcədən cızılmış hərbi cinayət olduğu ilə bağlı birmənalı fikirlər səsləndirirlər. Bu barədə "Yeni Azərbaycan"a danışan ehtiyatda

Şəhərə desant çıxarılmışdı...

Sonrakı günlərdə Bakı şəhərində daha 21 nəfər öldürüldü

masına məxsus gəmilərdən şəhərə desant çıxarılmışdı. Fəvqəladə vəziyyət elan edildikdən sonra isə yanvarın 20-də və sonrakı günlərdə Bakı şəhərində daha 21 nəfər öldürülmüşdür.

1990-cı ilin yanvarında Bakıya on minlərlə əsgər və zabitin yerləşdirilməsində məqsəd nə idi? Bakıya göndərilən qüvvələrin sıralarında çoxlu sayda erməni əsilli hərbiçilə-

olan polkovnik Şair Ramaldanov 20 Yanvar faciəsinin keçmiş ittifaq rəhbərliyi və ermənilərin birgə planları ilə həyata keçirildiyini bildirdi. "Aparılan istintaq da göstərdi ki, 20 Yanvar faciəsi əvvəlcədən hazırlanmış hərbi cinayət idi. Hadisənin baş vermə vaxtı kimi 1990-cı il 20 yanvar tarixi göstərilir. Ancaq ətraflı təhlillər apardıqda belə nəticə hasil

olur ki, maraqlı qüvvələr Azərbaycanda irimiqyaslı, çoxlu sayda itkilərlə müşayiət olunan bu hadisənin törədilməsinə bəlkə də illər boyu əvvəlcədən hazırlaşmışlar. Burada erməni izi də yox deyil. Xatırlayaq ki, ermənilər 1990-cı ilədək olan dövrdə özlərinin gizli fondlarına vəsait toplayırdılar. Bu vəsaitlər də ermənilərin məkrli planlarının reallaşdırılmasına, eləcə də keçmiş ittifaq rəhbərliyinin ələ alınmasına və digər belə məqsədlərə yönəldilirdi. Mən əminliyimi ifadə etmək istəyirəm ki, məhz erməni millətçilərinin canfəşanlılığı ilə 20 Yanvar hadisərinə hazırlıq işləri həyata keçirilib və məlum faciə baş verib. Ermənilər Bakıda, Sumqayıtda və Azərbaycanın digər yaşayış məntəqələrində erməni əsilli insanların təqib olunduqları və öldürüldükləri barədə iddialar səsləndirir və təbliğat aparırdılar. Bütün bunlar isə Bakıya qoşun yeridilməsinə hansısa "hüquqi əsaslar" yaradılmasına hesablanan addımlar idi.

Şair Ramaldanov qeyd edib ki, artıq 20 Yanvar faciəsindən 32 il ötür. "Ötən dövrdə çoxsaylı faktlar

və materiallar, aparılan istintaqın nəticələri onu göstərdi ki, 20 Yanvar hadisələri əvvəlcədən hazırlanmış hərbi cinayət idi. Bu ssenarinin həyata keçirilməsində ermənilər xüsusi rol alıblar. Artıq sübut olunmuş faktdır ki, o dövrdə Bakıda və Sumqayıtda erməni əsilli vətəndaşların qətlə yetirilmələri də ermənilərin özləri tərəfindən planlaşdırılaraq reallaşdırılıb. Məqsəd, Bakıya qoşun yeridilməsinə və burada kütləvi qırğınların törədilməsinə zəmin hazırlamaq idi. 20 Yanvar faciəsinin hazırlanmasında və reallaşdırılmasında keçmiş ittifaqın hərbi-siyasi rəhbərliyi məsuliyyət daşıyır. Azadlıq və ərazi bütövlüyünün qorunmasını istəyən Azərbaycan xalqı niyə bu şəkildə cəzalandırılmalı idi? 20 Yanvar faciəsi ilə sonralar üzleşdiyimiz faciələr, torpaqlarımızın itirilməsi arasında bir bağlılıq var idi. Belə görünür ki, bütün baş verənlər eyni mərkəzdən dikqətə olunaraq həyata keçirilib. Ancaq haqq-ədalət mövqeyində dayanan Azərbaycan xalqı bütün çətinliklərdən başuca çıxaraq müstəqil dövlət qurdu və torpaqlarını işğaldan azad etməyə nail oldu".